

L' EXCURSIONISTA

BOLLETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIÓ CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS

FUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY IV.

BARCELONA 31 DE AGOST DE 1881

NÚM. 34.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA 'LS ASSOCIATS.—Pera 'ls no socis: 2'50 pessetas al any.—Número sol 25 cénts.—Se suscriu en lo LOCAL DE LA ASSOCIACIÓ, PARADÍS, 10, SEGON, ahont deuen dirigir-se totas las comunicacions y en las llibrerias de Verdaguer, Teixidó y Parera, y Felip.

ALBUM PINTORESCH-MONUMENTAL DE CATALUNYA.

PETITA EDICIÓ. — VOLUM II

MONTSERRAT.

L' ASSOCIACIÓ CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS que desde sa fundació vé principalment destinada á fer coneixer y admirar las innumerables bellesas naturals y artísticas que poblan nostra patria, acaba de donar á llum altre prova de la seva propaganda, ab la publicació de la segona colecció, edició petita, del *Album pintoresch monumental*, destinada á reproduhir las bellesas del Montserrat.

Al pensar en fer aquesta publicació, no pogué menys la Comissió encarregada del *Album* de tenir en compte la índole especial de la obra. Destinada á commemorar un lloch doblement admirat y concorregut, baix lo punt de vista religiós per uns, considerat per altres senzillament com á joya de la naturalesa, y venerat y admirat pels mes baix tots dos conceptes, era necessari que de tot hi hagués en nostre *Album*, era precís que tothom hi trovés lo que buscava y que naturals y estrangers que visitessin Montserrat poguessen ab ells emportarsen un bon recort de sa visita.

S' ha procurat, donchs, donar una idea, lo mes complerta possible, del monastir y de la montanya. Los pochs aplechs de vistas fins ara publicats s' han fixat casi excludivament en lo monastir; nosaltres hem volgut donar mes color artístich-pintoresch á nostre *Album* y hem assignat en éll mes de la meytat del mateix á la reproducció d' aquells altius y feres-

techs penyals, los més característichs y bells de la montanya, encara que per arribar á ells fos precis patir bon xich y necessaris molts viatjes.

Además, donchs, de las vistas general y parcials del monastir ab sos allotjaments, iglesia, fonts, ruinas, etc., y de las principals ermitas de quinas queda avuy encara algun resto, publiquem la vera estampa de la imatge de Montserrat, despullada dels ropatjes que l'enlletjeixen si be enriquintla. Y en l'ordre pintoresch donem, entre altres, una vista general de la silueta de la montanya presa desde Castellgalí, vistas de Monistrol y Collbató, lo Sant Jeroni, lo Montgrós, lo Cavall-bernat, lo Montcau, lo Gegant encantat, l'Aubarda castellana, lo Cap de mort, las Agullas y altres de lloch tant delitosos de la montanya com lo canal de las Euras, la Vall-mal, los Ecos y Sta. Cecilia.

Pera conseguir tant triat aplech de vistas han sigut precisos á la vora d'una vintena de viatjes portats casi tots á cap per los Srs. Mariezcurrena, Massó y García Vilamala, lo primer encarregat de la reproducció fotogràfica y los darrers de la comissió de publicació. Es inútil fer constar aquí lo sincer agrahiment ab que l'ASSOCIACIÓ deu considerar als nostres entussiastas companys per la inteligencia y laboriositat ab que han portat á cap son comés.

D'un aplech de 45 vistas se compon l'*Album*, totas cobertas per paper de seda sobre 'l que va imprés lo títol de las meteixas en catalá, castellá, francés, alemany é inglés. Precedeix á aquestas la reducció d'un fragment del plano de la montanya alsat per lo Sr. Carrera, y una ressenyanguia descriptiva escrita en catalá, castellá y francés.

Tal es la obra qu' avuy anunciem y que tenim la pretensió de creure satisfará als mes exigents baix lo concepte de la bona elecció dels punts de mira y ordenada distribució de las vistas. Als estrangers visitants de la montanya, sobre tot, hem cregut prestarlos un verdader servey.

Las vistas contingudas en l'*Album* son las següents:

- Núm. 1. Silueta general de la Montanya.—2. Vista de Monistrol.—
3. Roca dels Orenets y Turó de Sant Jeroni.—4. Lo pas de las Aligas.—
5. Lo Caball-bernat y Rocas de Sant Antoni, de las Onze y de Sant Patrici.—6. Vista panoràmica de Monistrol.—7. Capella dels Apóstols.—
8. Serrat en que está situada LA SANTA COVA.—9. Font del Miracle.—
10. Portal del Monastir.—11. Parador.—12. Portal del antich Monastir.—
13. Ruinas del claustre gòtich y campanar.—14. Arcadas del claustre gòtich.—
15. Portada de l'antiga iglesia.—16. Museu y aposentos de Sant Plácit.—
17. Plassa del Monastir.—18. Galería del porxo modern.—19. Portada de la iglesia actual.—
- 20 LA SANTA IMATJE.—21. Capella de Sant Iscle y de Santa Victoria.—
22. LA COVA DE LA VERGE.—23 Capella de Sant Miquel.—
24. Vista general del Monastir.—25. Ermitas de Sant

Onofre y de Sant Joan.—26. Lo Monastir á vista d' aucell.—27. Lo Cayall-bernat.—28. Lo Cap de mort.—29. Rocas de Santa Magdalena la vella.—30. Ermita de Sant Jeroni.—31. Lo Montcau y Plana-la-vella.—32. Lo Vall-mal.—33. Lo Gegant encantat.—34. Lo Montgros.—35. La Penya plana dels llamps.—36. Los Ecos.—37. Ermita de la Trinitat.—38. Ermita de Sant Dimas.—39. Antich monastir de Santa Cecilia.—40. La Roca foradada.—41. Vista de Collbató.—42. Lo Canal de las Euras.—43. La Aubarda castellana.—44. Lo Turó de Sant Jeroni.—45. Las Agullas.

CONDICIONS ECONÓMICAS

SE VEN: Pera los senyors Socis, en lo local de la Associació, Paradís, 10, 2.^{on}, á 15 PESSETAS.

Pera 'l públich, en lo meteix local, principals llibrerías y Exposició artística del Sr. Parés carrer den Petritxol á 17 PESSETAS 50 CÉNTS.

SOCIS ENTRATS DURANT LO MES D' AGOST.

- D. Joseph Roura y Vidal.
- » Felip R. Oribe.
- » Bartomeu Mitjans y Murlans.
- » Lleó Gatimel.
- » Narcís Arrufó y Camps.

CONFERENCIAS

SOBRE LA MARINA DE CATALUNYA EN L' ETAT MITJANA.

Nostre consoci D. Lluís María Soler y Puig continuá 'l dia 22 d' Abril últim la série de sas interessants conferencias sobre aquella institució, ocupantse de la marina de guerra.

Fixá lo príncipi de sa verdadera existència en l' expedició qu' emprengueren en 1113, los catalans, junt ab los pisans, pera conquistar las Balears, ocupantse ab detenció de sas proesas, principalment esmentadas en lo poema titolat *Laurentii Veronensis Diaconi carmen verum in Majorica pisanorum anno 1115*. Despres d' aquesta capdal etapa seguí per ordre cronològich totas las espedicions guerreras de la marina catalana fins al segle XVI, detentse en detalls curiosos al ocuparse d' empresas tan celebradas com las conquistas de Mallorca, Tortosa y Almería, la segona espedició contra las Balears, qu' inmortalisá 'l regnat de D. Jaume 'l

Conquistador, las guerras estranjeras en que nostres estols guanyaren repetidas batallas als francesos, italians, turchs y grechs, donant nom á Almiralls tan celebrats com Roger de Lluria, Corral de Llança, Roger de Flor, Bernat de Cabrera, Pere Martell, Galcerán Marquet y altres.

S' ocupá també 'l conferenciant de l' espedició de catalans y aragonesos contra 'ls turchs y grechs, de la famosa batalla naval donada al enfront de Barcelona en que 'ls de la ciutat ab solas 20 naus d' escassa cabuda posaren en vergonyosa fugida al Rey D. Pere I de Castella, que comanava una esquadra de 200 naus entre castellanas, cantábricas, portugueses, genovesas y serrahinas, no obstant de comptar ab mariners tan práctichs com Lanzarote Lezana, genovés. Posá terme á tan estensa relació de gestas marítimes y de expedicions que casi anualment sortian de nostres ports, donant compte de la principal part qu' á Catalunya correspongué en la batalla de Lepant, y 's condolgué de que llavors desaparegués absolutament lo carácter propi y exclusiu de nostra marina que, confonent sas glorias ab las de la de Castella, ha participat també de la decadencia que aquesta ha suferit posteriorment dintre 'l cercle de las nacions marítimes d' Europa, entre las que Espanya está cridada á formar en primera fila.

Entrant á l' altra part de la seva conferencia lo Sr. Solér s' ocupá de l' organisació dels exércits y esquadras; esplicá las atribucions y cárrechs dels graus de la marina, classificats en Almirant, Capitágeneral, Vis-almirant, Cómitre, Sota-cómitre y Patró; determiná ab minuciosos detalls la dotació de classes y oficis ab que una embarcació comptava ensemps que las municions y queviures de que anaba provehida, l' us de banderas, l' avansament progressiu de la construcció y arquitectura náuticas, los noms propis ab que 's distingian las naus y 'ls de las classes y grupos en que 's classificaban las de guerra, extenentse en altres curiosos detalls de semblant naturalesa extrets de las obras de Chalcocondylas, Villani, Foglieta, Caracciolo, Lopez de Ayala, Crescentio Romano, Zurita, Montaner, Descot, Capmany, Bofarull, Navarrete y altres historiadors y cronistas.

Continuá seguidament esplicantne las ceremonias que s' acostumavan á celebrar ab motiu de las benediccions de banderas, recluta de tropas y marinería, actes de botar al mar las esquadras

y demés solemnitats que generalment anaban acompanyades ab festas públicas

Finalment, després d'esplicar lo qu' eran los utilíssims armaments del cors y de donar compte de las expedicions contra piratas y corsaris levantins y africans aplessá pera un' altre vetllada l' estudi dels fets de nostres antichs capitans de mar.

Escusat es dir que al acabament los assistents aplaudiren com era just l' erudit treball del Sr. Soler.

EXCURSIÓ PARTICULAR

Á LLEYDA, POBLET, SANTAS CREUS Y TARRAGONA
efectuada los dias 2 al 7 de Juliol de 1881.

Nostres consocis D. Jaume Arolas y D. Lluís Ferrer sortiren d'aquesta ciutat ab lo carril de Saragossa, en lo primer tren del matí, ab lo propòsit de recorre los punts avans mentats, no ja pera tornar á dir d' ells lo que es prou conegut per l' Associació, si no ab l' objecte d' admirar ab los propis ulls tantas grandesas y sentir aquellas meteixas impresions, que altres portan ab forsa gravadas en son pensament y en son cor, y també ab lo viu desitg de trovar algun detall poch conegut y estudiar algun fragment que hagués passat desapercebut.

Arrivats á Lleyda se visitá la may prou plorada Seu vella, disfressada de castell ó plassa d' armas. Mercés á la companyia de nostres dignes socis delegats los Srs. D. Wenceslau Farrés y don Lluís Roca y del amable é il·lustrat Comandant d' Enginyers senyor de Ros y de Càrcer, y mitjansant la suma galanteria de dits senyors, se pogué visitar detinguda y minuciosament no sols tota la vella Seu, ab las diferents dependencias en que 's trova avuy partida, si que també lo que fou Palau dels Reys d' Aragó, ahont s' hi trovan los magatzems de l' Artilleria y Enginyers. Visitáren, així mateix, la torre en que restá pres Jaume lo desditxat; l' incomparable capella dels Recasens, al costat de la riquíssima porta dita *dels Infants* y totas las demés capellas y naus del temple; admirant los detalls magnífichs que ab sorprenent profusió engalanan la millor joya de Lleyda.

L' art románich y 'l gòtich desplegaron en sas naus, en lo claus-

tre típich, en los capitells, en los finestrals, en tot y per tot la exuberancia de son geni y de son gust.

No cal dir quan profitosa fou la detinguda visita de la Seu acompanyats, com s' ha dit, per l' ilustradíssim autor de la monografia de tal monument, Sr. Roca y Florejachs, y mercés á ella nostres consócis pogueren observar que l' estat de conservació de la fàbrica es excelent, de tal manera, que si arrivés la sospirada hora de retornar al cult y al art l' obra de Pere de Cescomes, fora poch relativament lo cost que ocasionaria.

Seguidament visitaren los demás monuments de Lleyda, que encara que no molts, son dignes d' ésser vistos, y entre ells cal citar-se los restos de la muralla romana y l' edifici que serveix pera Hospital.

Res se dirá de Poblet y Santas Creus, monuments molt conegut y estudiats, y per aquet motiu no 's descriurán en aquet lloch. Solsament consignarán ab gust que en la visita al segon d' aquells Monastirs foren acompanyats per nostre amable y benvolgut sóci delegat lo Rnt. Magraner, Rector del poble.

A son temps arriváren á Tarragona. Gracias á l'amistat y bonesa de carácter del Iltre D. Benet Vidal, Canonge de la Metropolitana Esglesia y á la amabilitat y complacencia del Iltre. Degá de son Capítol, recorregueren en tots sos indrets la soperba Seu Tarragonina, admirant sa magestat y riquesa de detalls artístichs.

Tot feu naixer exclamacions d' admiració y entussiasme; empero d' un modo especial lo magnífich frontal del altar major, preciós relleu que cuasi sempre resta amagat per los draps dels colors de rúbrica.

No menys cautivaren sa atenció los richs tapissos, verdaderament admirables, que en las festas anyals se posan en las columnas del temple. Mes los dolgué molt lo escás cuidado ab que son guardats aquells preciosos draps que son una verdadera riquesa, y que per sa inmensa válua han estat moltes voltas á punt d' ésser venuts al extranger, pera enriquir los museus de mes anomenada europea; y es molt trist que allí 's deixin perdre entre la pols, l' humitat y altres agents de destrucció.

Mitjansant una carta de recomanament que lo Sr. Farrés, de Lleyda, facilitá á nostres consócis pera lo Sr. Tinent Coronel d' Artillería de la plassa de Tarragona, aquet senyor ab una finura

exquisida volgué ell mateix acompanyar als excursionistes á la visita del Parch d' Enginyers, poguent aixís veure, á la llum de las fumejantas atxas de vent las fermas voltas romanas que servian de sosteniment á las graderias del amfiteatre tarraconense.

Res mes fantásticament hermós que la visita en aquells poch coneguts llochs.

¡Quina munió d' ideas s' arremolinavan en la pensa al trovarse en lo cor d' aquella construcció gegantina, testimoni mut de tantas y tantas escenas que allí s' entreveyan ab tota sa fréstega exactitut! Desde aquellas galerias formadas de grans daus de pedra se veuhen encara las naus de sortida á las graderias, y los llochs ahont se guardavan las feras y las víctimas recullidas de la sagnanta arena.

Se veu molt bé com lo circo es paralel á la Rambla, extenent-se las voltas romanas per sota de las casas, dibuixant los contorns de las barreras y escalinatas.

Lo que més cridá l' atenció de nostres consócis fou la construcció de ditas voltas; ço es, per medi d' archs cimbrats formats per la terra. Los paraments dels murs son de petits sillars, y las voltas, de canó seguit, están construïdas d' una especie de barreja ab restos sens dupte dels sillars.

Per fí visitáren lo Museu Arqueològich que acabá de completar l' idea que de l' antiga *Tarraco* romana s' havian format, veyent clarament com la ciutat que s' extenia á grandíssima distancia, tancada per la muralla ciclòpea y romana, podia contenir edificis tan notables com lo circh, lo foro, la cúria, lo palau d' August y per fí al cim del puig y com dominantla, lo temple de Júpiter.

Lo dia 7 retornaren á Barcelona, molt complascuts per haver visitat los esmentats joyells de nostra patria, puix si bé hagueren de sofrir dolor y vergonya al contemplar la ruina en que havian caygut Poblet y Santas Creus y la profanació artística, que encara dura, de la Seu de Lleyda; no obstant los serví de gran conhort lo considerár que tal vegada ja ha tocat l' hora en que l' ilustració ben entesa y los esforços de tots, y en particular de la CATALANISTA, serán causa de la conservació d' aquellas imponentas ruinas, arxius de la passada grandesa de nostra mare patria.

EXCURSIÓ PARTICULAR

Á MALGRAT, ERMITA DE STA. CRISTINA Y CASTELL DE PALAFOLLS;

los dias 23, 24 y 25 de Juliol 1881.

Lo dia 23 de Juliol de 1881, se reuniren á las 3 de la tarde, en la estació del camí de ferro de Barcelona á Fransa, nostres consocios Srs. Masriera (Artur) Torroella (Carles y Joseph), Font y Presno; al objecte de verificar la projectada excursió als punts indicats.

En la estació de Malgrat foren amablement rebuts per los entusiastas catalanistas y distingits agricultors germans Narcís é Isidro Verdagner, quins dispensaren una magnífica acullida als associats, obsequiantlos ab suma galantería y especial deferencia, per lo que desde las columnas d' aquesta publicació los envian ara las mes espressivas y afectuosas gracias.

Acompanyats per nostre acíu y servicial delegat, lo farmacéutich D. Serafi Comas, passaren á visitar la iglesia parroquial que es d' arquitectura neo-grega ab un campanar d' estil gótic no acabat del tot, conservantse, empero, en lo arxiu de la mateixa, un projecte pera son acabament, en lo qual se segueixen totas las tradicions y formas mes gallardas de la arquitectura ojival. Una pica de baptisteri del segle XVI, un quadro al oli del XVII, quatre bacias de captar del XV, y alguna que altre pintura en los altars laterals; es tot lo digne de mencionarse, en lo concepte arqueològich, que hi ha en la parroquial iglesia de Malgrat. En lo altar del Sagrament notaren un preciós Sant-Crist del segle XVI, bella obra escultórica que es origen d' una bellíssima tradició.

Los excursionistas, galanament dirigits per lo Sr. Comas, pogueren visitar lo interior de la casa Pedrell, ahont admiraren duas caixas nuvials bastant notables, com aixís meteix la cambra ahont la tradició suposa que s' hostatjaren los estudiants de la indicada llegenda religiosa, y en la que s' hi conserva encara un reduhit retaule representant una venerada imatge del Sant-Crist.

La vila de Malgrat, que es essencialment agrícola y pescadora, es en conjunt molt pintoresca y ben situada, disfrutantse de una temperatura agradable, deguda á las frescas brisas de la mar. Te carrers molt nets y bonichs, y hortas y fonts molt deliciosas y ben

conreuhadas, haventshi en pochs anys montat mes de cinquanta molins de vent pera traure las ayguas potables que tant abundan al plá com á la montanya. Lo notari de la vila y distingit hisendat D. Eussebi Thós també 's serví acompanyar als excursionistas y *amablement los oferí tota mena d' obsequis y deferencias, proporcionantlos també algunas indicacions y datos importants pera l' objecte de la excursió.* Aixís meteix la Rda. Comunitat de Monjas Carmelitas, que tenen establert á Malgrat un important centre d' ensenyansa primaria, superior y de labors especials, oferí als individuos de la Associació visitar son establiment, lo que aquets *efectuaren, essent rebuts molt atentament.* Ab especial detenció 'ls mostraren las espayosas dependencias de la casa, com aixís meteix los travalls primorosos y difícils, llavorats ab singular primor per las deixebles que baix sa entesa direcció fan rápits avensos en sa educació moral y artística.

Lo dia 24, sortiren los excursionistas á las 4 del matí en una barca pescadora que l' espert patró de Malgrat, D. Antoni Robert, posá galanament á disposició dels socis, arrivant á la bonica cala de Sta. Cristina á las 6 h. 30 m. del dia. Objecte de la memoria detallada, será lo descriure com se mereix lo popular y tradicional aplech de la capella de la Santa, mereixent consignarse que es una de las festas y solemnitats mes poéticas, encisadoras y pintorescas que 's celebran á Catalunya y que enguany fou afavorida per una concurrencia inmensa atreta per la bonesa del temps y la originalitat de la festa.

En la ermita de Sta. Cristina, que está situada en un xich promontori vora la platja, notaren quatre preuhats y artístichs canals de ferro dels segles XIV ó principis del XV, un quadro del XVII y unas pinturas sobre fusta en lo frontal d' una capelleta lateral. Després d' haver recullit exemplars de moluscos notables que 's fan entre unas balmas que hi ha en la platja natural, varis coleópteros y plantas especials (entre ellas un lliri bosquetá d' aroma delicadíssima, que creix en la sorra de la cala) los excursionistas s' embarcaren novament y per causa de un vent de garbí que regnava no arrivaren á Malgrat fins á entrada de fosch.

Lo dia 25, de bon matí, emprendueren, la marxa al Castell de Palafolls; contemplant de passada la torra moresca que 's trova en la *Farga ó Ferrerías* de St. Genís y la preciosa iglesieta d' aquest

poble ab son campanar románich y senzilla portada gòtica. Visitarren detingudament las ruinas del Castell, contemplant la magnífica vista que desde allí's disfruta y tragueren varis dibuixos del aspecte general de la vella fortalesa que va enderrocantse lentament. A mitx dia dinaren en una masía nomenada á «Ca'n Cabreta,» retornant á las 5 de la tarde á Malgrat, pera esperar lo pas del últim tren que 'ls conduhí á Barcelona á las 11 de la nit, molt satisfets de la excursió y dels obsequis de que foren objecte per part de las personas que ab tanta cortesía com afecte van tributarlos.

EXCURSIÓ

Á ARBUCIAS, SANT HILARI Y SANTA COLOMA DE FARNÉS,
los dias 14 y 15 d' Agost de 1881.

Nostres consocis los Srs. Gich, Vergés, Auléstia y Coll y Gasch, verificaren los dias 14 y 15 del que fineix una excursió á aquells punts sortint de Barcelona lo dia 14 ab lo primer tren de la línea de Fransa.

A Hostalrich prengueren lo cotxe y 's dirigiren á Arbucias per la carretera que, si sempre pintoresca, no ofereix, abrusada pel sol en aquesta época del any, l' aspecte frescal que en altres temporadas. Arribaren á la vila á cosa del mitj dia, y á la tarde, en havent dinat, se dirigiren á visitar lo Sr. Rector, persona molt fina y amable, lo qui 'ls mostrá varis volums del Arxiu parroquial, entre ells lo qui conté un trasllat d' una escriptura del 8 del idus de Febrer del any de l' Encarnació 923 en que consta la edificació del primitiu temple de la vila, dedicat á Sant Quirse, que feu fer en Gauribert, fill del senyor del país, ab altres particularitats curiosíssimas.

A dos quarts de cinch emprendueren á peu lo camí de St. Hilari, tot éll de pujada rápida y seguida que encara que al comens passa per indrets ahont l' ombra dels arbres y dels marges es agradosa, rep la soleyada en tota sa forsa per seguir sempre una vessant de cara á mitjorn. A mitj camí reposaren en lo lloch de Sant Mateu de Joanet, format per escampadas casas en una canal de montanya plena d' ufanosa verdor. Visitarren l' iglesia, de planta románica,

que res ofereix de particular, y emprengueren altre volta la pujada que va dominant ja las gegantinas siluetas que en tota la línia del horisont se destacan, vejentse en lo costat de mitjdia y de ponent las inmensas estrebacions del Montseny, banyadas en aquella hora baixa per lo sol ponent que sembla embolcallarlas ab lluminosas boiras. La fosca entrada, arrivaren á la elevada planura ahont s' assenta Sant Hilari Sacalm, vejentse en un trencall del camí lo ja conegut dolmen y poguent ab prou feynas ferse cárrech del aspecte general de la població, molt animada ara per ser lo fort de la temporada de banys. En ella s' hi veuhen bastantas casas de moderna construcció, presentant en general aquella barreja especial d' antich y nou de las poblacions ahont hi há ayguas medicinals. Després de sopar en la fonda Catalana, donaren encara un tom per los carrers y pels encontorns de la població, á la celistia de las estrellas, que resplandeixen en aquella altura ab extraordinaria brillantor. Al endemá á punta dia emprengueren, també á peu, lo camí de Santa Coloma de Farnés que va descendint sempre en direcció á llevar per entre ubagas, cada volta mes espessas, cap á trobar la riera del meteix nom. A mitjan camí, ó sia á unas duas horas de Sant Hilari, se troba la parroquia forana de Sant Miquel de Cladells, petit temple d' estructura románica, qual estil s' acusa també en la portada de líneas senzillíssimas. Lo senyor Rector feu molt bona acullida als excursionistas que per ell portavan recomenació, y 'ls indicá lo camí del convent de Sant Salvi situat en una eminenca á l' altre vessant de la riera. Decidits á visitar-lo, fins apartantse del camí, baixaren al llit de la riera per una pendent rapidíssima, y prenent un guia en la masía de can Boix, per una pujada, entremitj de bosch, de tres quarts ben bons, arribaren al Convent. Es aquest una construcció de la ordre franciscana, qual principal conjunt datará del segle xvii. Las habitacions conventuals donan sobre un gran pati ahont obran unas típicas galerías y s' hi baixa per una escala de pedra. La iglesia, ab frontis avuy de porta tapiada que dona á dit pati, es d' una sola nau bastant vasta, presentant en l' ábside una volta de la época ojival y essent lo restant barroch y restaurat á principi d' aquest segle. Sobre la que fou porta de l' iglesia s' hi veu un escut nobiliari, perfectament pintat sobre rajolas de Valencia, portant lo lema *Gloria non moritur*.

Devallaren la montanya per un camí pedregós fins á trobar la riera que ja no deixaren fins á Santa Coloma. Passa sempre encaixada per entre montanyas y oferint sos curs tota la esplendidesa d' una vegetació per demés pintoresca y atapahida. Los castanyers, las pollancredas, los faigs, los avellaners silvestres fan sombra á prats tot l' any verts, ó deixan per entre la tendror de sas fullas caminets formant minas de fullatje, que besa la corrent y fresquíssima aygua. Se pot ben dir que aquesta riera, especialment en la primavera y tardor, ha de deixar endarrera á la tant bonica de Arbucias, ab la qual corra paralelament.

A una hora de Sta. Coloma se troban ja grandiosas masías, y á mitja y al peu d' una salzereda, la abundosa font den Oller. Los excursionistas arribaren á las dotze á aquella important vila de la qual han desaparegut molta part de las típicas vellas casas que li donavan caracter. Sols l' iglesia presenta en sa fatxada y campanar una curiosa mostra de la última época del art románich, que destaca la puresa de sas líneas y lo colrat de sos murs, sobre la abarrocada pintura de una capella lateral que treu també frontis al exterior.

A la tarde regressaren en cotxe á l' estació de Sils, desde ahont lo tren los retorná á Barcelona.

COMUNICACIO.

Havém rebut de nostre apreciable amich y consoci D. Pere Company y Fages, una comunicació donant compte de la excursió efectuada á Tortosa los dias 23 y 24 del present mes, en companyía de altre consoci D. Agustí Querol. Manifesta com dita excursió ofereix gran importancia baix lo concepte artístich y molt digne de que l' Associació la tinga en compte, pera esser objecte de sos travalls y estudis. Recomana especialment á nostre atenció la Catedral, sos claustres, fatxada y lápidas del segle XII; la Casa del Sr. Bisbe; los claustres del Colegi de Sant Lluís; la fatxada de la ex-iglesia de Sant Domingo, avuy Parch d' Artillería; lo edifici conegut per lo *Palau*; lo Calvari; lo Castell; lo saló de l' Alhambra y varias altres iglesias y edificis particulars. La part pintoresca indica *esser molt bella. Afegeix dit senyor que rebé finas atencions per part del soci delegat D. Ramon Foquet y del Srs. D. Jaume Ferran y D. Joseph Bernis.*

Agrahim estas breus noticias, que esperém aprofitar en temps oportú. Los excursionistas se proposavan continuar la excursió fins á Molins del Comte.

Publiquém lo seguent cartell que havem rebut de la

ASSOCIACIÓ D' EXCURSIONS CATALANA

CERTÁMEN DE 1881.

Próroga.—No haventse presentat cap obra aspirant al premi ofert per aquesta societat en son cartell de 12 de Janer prop passat, y no havent sigut premiada la que 's presentá optant al premi ofert en cartell de 22 de Juliol del any anterior (1880), aquesta Associació, atenant á la importancia dels temas, ha acordat reproduhirlos, de conformitat ab las següents

BASES:

PRIMERA.—Los temas pera los traballs que s' presentin son los següents:

a) *Monografia de la montanya de Montserrat*, la que podrá referirse á un ó varios del diferents punts de vista relacionats ab las ciencias naturals, la topografía, l' art ó la historia.

b) *Meteorologia*: sa necessitat é influencia: sistema y organizació d' estacions meteorològichs, mes adequats á Catalunya; plan económic per a llur instalació, entreteniment y servey; instruccions pera lo ús dels instruments meteorològichs ab taules de correcció y reducció.

SEGONA.—La extensió mínima de cada obra deurá ésser equivalent á 50 planas, y la máxima á 200 planas, del *Butlletí de l' Associació d' excursions Catalana*.

TERCERA.—Las obras que s' presentin podrán ésser escrites en catalá, en castellá ó en francés.

QUARTA.—Será preferit en cada tema lo treball que continga més datos nous y de observació propia, y que mellor responga, en son plan y sa execució, al propòsit que anima á esta *Associació*, de popularisar lo coneixement ciensífich de Catalunya.

QUINTA.—Pera cada un de dits temas hi haurá un premi y un ó més accéssits. Lo premi consistirá en una medalla d' or ab lo nom del autor, lo títol de soci honorari y 50 exemplar de la obra premiada. Lo accéssit consistirá en un diploma honorífich.

SEXTA.—Las obras premiadas quedarán de propietat de la *Associació d' excursions Catalana*, que las publicarà á sas expensas. Los originals de las no premiadas no 's retornarán.

SÉPTIMA.—Lo plasso pera la admissió expira en 31 de Desembre del present any 1881, á las quatre de la tarde. Las obras, acompañadas de un plech clos que continga lo nom del autor y un lema, igual al que porti la obra, s'enviarán anónimas al domicili del infrascrit President (Portaferrissa, 13, 3.er, d.^a, Barcelona), ó de qui l' substituheixi en dit càrrech.

Barcelona 31 de Juliol de 1881.—*Lo President*, RAMON ARABÍA Y SOLANAS.—*Lo Secretari*, JOAN BRÚ SANCLEMENT.

NOVAS

Del article *La festa patronal*, publicat per *La Veu de Montserrat*, extractém las següents ratllas per referirse á un pròxim y notable aconteixement:

«Lo dia 11 del vinent Setembre, festa del dolcíssim Nom de Maria, serà un dia de triunfo per la Reyna del Cel, y de gloria per Catalunya. Un Princep de la iglesia rodejat d' altres Prelats y dignataris, de sacerdots y seglars en compliment del decret Pontifici posará sobre 'l front de l' amada Moreneta la rica corona, present del poble catalá; y allí, en mitx del goig inefable y dels esclats d' entussiasme de la gran festa, se farà la proclamació solemne del Patronat de Ntra. Sra. de Montserrat sobre Catalunya, en forma canónica erigit per lo Santíssim Pare Lleó XIII.»

Periódichs rebuts darrerament:

Enciclopedia médico-farmacéutica, y *La Gaceta de la industria y de las invenciones*, de aquesta ciutat; *L' escut de Gracia*, de Gracia; *Revista de la Sociedad económica matritense* y *Boletin de la sociedad protectora de los niños*, de Madrid; *L' Atlántida*, de la Habana; y *La España Financiera, Comercial é Industrial*, de París.

En l' obrador del Sr. Beristain carrer de S. Domingo del Call n.º 14 pis 4.^t ha sigut perfectament restaurada una arca de ferro del sigle XVI procedent de las provincias del Nort d' Espanya.

Dita arca de solida construcció presenta en la tapa (part superior) y en las tres caras principals uns preciosos baixos relleus del renaixement, executats ab gran puresa d' estil y are perfectament restaurats pel Sr. Beristain, suplint las parts que faltavan y refent las deterioradas. Dita arca te en l' interior de la tapa una complicada obra de serrallaria pera tancar-la, ab set pastells que mou una sola clau.

Havem vist ab gust que han sigut tretas las vellas é inútils caixas posadas en los intercolumnis del basament exterior del presbiteri de la Catedral, quedant axís ab mes bona perspectiva las bases de las columnas y las ojivals finestretas de la cripta. Ab tal motiu no podem menos de aplaudir lo zel ab que l' Excm. Capítol procura introduir notables milloras en la Seu, y depurarla d' alguns adefessis, si be encara queda molt per fer en un y altre concepte.

En l' obrador del daurador S. Palaudarias havem vist pintadas y dauradas ab perfecció las imatges de Sta. Mónica y S. Agustí obra de l' esculptor Sr. Font, nostre consoci, qui ha donat á ditas imatges bona expressió y las ha fetas també recomanables per la propietat de sos trajos. Están destinadas, segons tenim entés, á l' iglesia de monjas arrepenitidas d' aquesta ciutat.

Segons nos han manifestat alguns de nostres consocis que passant pèr Manresa han volgut contemplar la magnífica y magestuosa iglesia de la Seu, mostra de las mes atrevidas que 's coneixen á Catalunya de la arquitectura ojival, han vist ab desagrado que 'l pórxo modern de tant mal gust qu' anys arrera s' havia comensat á aixecar en la que deu ser fatxada principal, s' está ara acabant, sent aixís que, sens dubte, lo va deixar á mitx fer l' autor, avergonyit de la seva propia obra, que ha meregut no sols la severa crítica dels escriptors que s' han ocupat d' aquell monument, com los senyors Torres y Torrens, Cornet y Mas y Támara, sino també de totas las personas de bon sentit de Manresa y dels forasters als qui se'ls presenta desseguida á la vista al baixar del camí de ferro. Molt nos extraña que en lloch d' acabar la entrada principal del modo que indica lo elevadíssim arch que hi ha marcat en la nua paret dessota del rosetó, s' estiga donant carácter de perpetuitat á aytal edefessi, quan los encarregats d' aquella iglesia están per altre part demostrant lo major bon zel no sols per guardar cuidadosament tot quant conté, sino també fent ab acert algunas restauracions com, per exemple, la del interessant retaule del Sant Esperit.

En lo certámen últimament celebrat per lo *Ateneo Igualadí de la classe obrera*, ha sigut distingit ab lo premi de la leontina d' or nostre consoci D. Pere Company y Fages, per una memoria en prosa titolada: *Capital y treball*.

Un soci entussiasta de LA CATALANISTA, amagant son nom baix pseudó-

nim, ha cedit á la mateixa, ab un desprendiment quel' honra, un exemplar complet de la notable y luxosa obra de D. Joan Manyé y Flaquer, *El Oasis, viage al país de los fueros*, que 's troba ja en nostra Biblioteca á disposició dels senyors associats.

Han sigut cedits á la Associació los objecte y obras següents:

Per D. Joseph y D. Carles Torruella: Duas fotografias d' una notable arqueta del segle xvi. Per D. Arthur Masriera: *Goigs* de Sant Cebriá y Santa Justina. Per la Academia de Ciencias Médicas de Catalunya: *Acta* de la sesion pública inaugural celebrada en 24 de Noviembre de 1880. Per los Srs. D. Agustí Valls y Vicens y don Joseph Cascante: Un capitell románich del segle x. Per D. Lluís María Soler y Puig: *Noticias* preliminares para el conocimiento y reduccion de las monedas, pesas y medidas Provinciales del continente de España, Mallorca y de varios países extrangeros por Fr. Gerónimo de Villabertran, Barcelona, 1816; *Metrologia Vaticana*, Roma 1828; y duas fotografias. Per D. Vicens Piera Tossetti y D. Miquel Torroella y Plaja, delegats respectivament á Fitó y Girona: *El Santuario de San Sebastian*, memoria históric descriptiva, original dels donadors, Girona 1881. Per D. Carles Torruella: 6 exemplars de troculs *Trochus frogaroides* Lam. Per D. Pere Coll: Un gerro ab figuras de mitx relleu. Per D. Joan Cardona: 4 bitllets del Banch Espanyol de la Habana importants 90 centavos. Per D. Frederich Bordas: Varis exemplars de fragments de lavadel Vesubi. Per don Juli E. Tarrats: *Sermon de San Cosme y San Damian* predicado en la iglesia parroquial de Ntra. Sra. del Pino el 27 Setiembre 1880, por el Rdo. P.D. Eduardo Llanas, Pbro., Barcelona 1880; *Tratado de diferentes enfermedades* por el Dr. Giraudeau de Saint-Gerbais, de la facultad de París, Barcelona 1848; *Edicte* imprés del Abat de Sant Cugat del Vallés Dr. Fr. Francisco de Serra y Portell, donat á Barcelona á 25 d' Octubre de 1741.

FULLA D' INSTRUCCIÓ ARQUEOLÓGICA.—Aquesta fulla escrita en termes clars y concisos, al alcans de las inteligencias menys versadas en los estudis arqueológichs, te per objecte donar á coneixer los monuments y fragments artístichs mes dignes de conservarse.

SE VEN en lo local de l' Associació,—Paradís, 10, 2.ª—al preu de MITJA PESSETA.